

Hål i gula fläcken

Patientinformation

Vad är "Hål i gula fläcken"?

Gula fläcken (makula) är den centrala delen av näthinnan (retina) som svarar för synskärpan. Det är med gula fläcken man kan läsa och se fina detaljer och färger.

Hur vanligt är hål i gula fläcken?

Ögonsjukdomen uppkommer vanligen hos personer i 60 - 75 års ålder, och är vanligare hos kvinnor än män. Mindre än en på tusen får sjukdomen varje år.

Orsak till hål i gula fläcken

Det finns inget känt samband mellan hålet i gula fläcken och andra sjukdomar. Det finns inte heller något känt samband med användning av läkemedel. Man tror att sjukdomen kan uppkomma av två anledningar:

1. Dragning i näthinnan från glaskroppen

Då glaskroppen åldras blir den alltmer vätskefylld och släpper så småningom från väggen. Detta är en normal företeelse, men ibland kan glaskroppen häfta vid näthinnan i gula fläcken och dra, så att ett hål uppkommer.

2. Dragning i gula fläcken av ett membran

Det finns normalt en tunn hinna (ett membran) på näthinnan invid gula fläcken. Om detta membran förtjockas och skruppnar kan det uppkomma ett hål i näthinnan.

Symtom vid makulahål

Hål i gula fläcken ger alltid symtom. Synskärpan blir sämre och det kan bli svårt att läsa och se fina detaljer. Ofta ses en dimmig fläck där man riktar blicken (i fixationspunkten). Fläcken kan efterhand bli större. Många patienter upplever ett "krokigt" seende, där raka linjer upplevs krokiga och störande. Ibland upplevs bilden för det sjuka ögat något större eller något mindre än bilden i det friska ögat. "Krokseendet" kan vara synnerligen störande och kan ibland störa synen på det friska ögat.

Kan man bli blind av hål i gula fläcken?

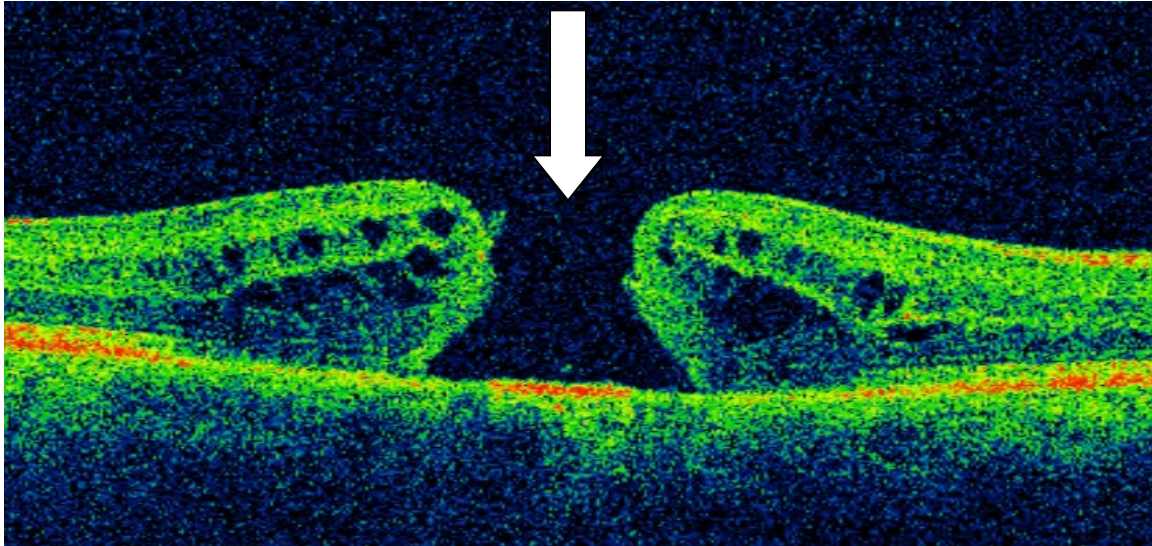
Nej, man blir inte blind av hål i gula fläcken.

Sjukdomen kan ge starkt nedsatt synskärpa och om synen är nedsatt av annan anledning på det andra ögat kan det bli svårt att läsa och se fina detaljer. Förmågan att orientera sig i rummet och klara sig själv påverkas dock aldrig.

Hur konstateras sjukdomen?

För att ställa rätt diagnos kontrolleras synskärpan och trycket i ögonen mäts. Ögondroppar ges i ögat för att vidga pupillen. Ögat undersöks med mikroskop för att bedöma gula fläcken. En smal skarp ljusstrimma riktas mot ögat. En undersöknings-metod kallad OCT (optical coherence tomography), som är en speciell typ av ögonbottenkamera används säkerställa diagnosen och dokumentera förändringarna i gula fläcken.

Här nedanför ses en sådan OCT bild med ett hål i gula fläcken. (Se pil)

Sjukdomens förlopp

Vid tidigt skede av sjukdomen förekommer en spontan läkning i hälften av fallen, i de senare stadierna av sjukdomen läker hålet i gula fläcken sällan spontant.

Behandling

I tidiga stadier av sjukdomen avvaktar man förloppet och patienterna får gå på kontroller. Vid de svåra formerna av makulahål kan man få läkning i många fall med en ögonoperation. Däremot finns det ingen medicinsk behandling.

Ögonoperationen måste utföras av en van ögonspecialist. Den kan oftast göras i lokalbedövning men sker ibland i narkos och ingreppet brukar ta ungefär en timme. Glaskroppen tas bort och membranet runt gula fläcken löses från näthinnan med fina instrument.

I samband med operationen fylls ögat med gas och denna verkar som ett bandage på gula fläcken inne i ögat.

Gasen suggs upp av ögat och försvinner efter 4 – 6 veckor och då kan resultatet utläsas. Så länge man har gas kvar i ögat ser man inte särskilt bra.

I vissa fall fylls ögat med gas eller luft i samband med operationen för att påverka läkningen. Din behandlande ögonläkare kommer att berätta om du skall ha något speciellt läge efter operationen och i så fall hur länge.

De flesta patienter som opereras för hål i gula fläcken får så småningom en grumlad lins (gråstarr) vanligen inom ett halvt till ett år på det behandlade ögat. Därför sker numera vanligtvis en gråstarrsoperation före operationen av hålet i gula fläcken.

Resultat

Makulahålen läker i 90-95 procent av fallen med en eller två operationer. Synskärpan kan då förbättras, och den gråa eller svarta fläcken i synfältet minskar. En del patienter upplever att färger upplevs bättre och att raka linjer som tidigare var krökta återigen är raka.

Man kan däremot sällan förvänta sig att få tillbaka den syn man hade innan sjukdomen inträffade, eftersom nervvävnaden i centrum av hålet aldrig kan återbildas. De flesta patienter där hålet har läkt får en synskärpeförbättring.

Förekommer komplikationer till operationen?

I ett fåtal fall kan det uppkomma hål i näthinnan och näthinneavlossning. Det är viktigt att göra kontroll efter operationen och behandla eventuella hål med laser för att förhindra näthinneavlossning. I enstaka fall kan det uppkomma synfältsbortfall i den yttre delen av synfältet.

Det finns alltid en liten risk för infektion inuti ett nyopererat öga, och det är viktigt att hålla god hygien genom handtvätt och att undvika att ta på det nyopererade ögat. Tänk på att använda rena servetter om du behöver torka kring ögat. Man ska undvika bad i badkar/bassäng eller sjö 2 veckor efter operationen för att minimera risken för infektion i det nyopererade ögat. Att duscha går bra. Efter 2 veckor är de yttre sårn på ögat läkta och man kan då leva som vanligt.